

Návrh nového stavebního zákona: sedm důvodů pro zamítnutí ve 3. čtení

Návrh nového stavebního zákona považujeme za výrazně rizikový a zhoršující současnou situaci. Předložené pozměňovací návrhy jeho systémové vady neřeší. Zelený kruh proto doporučuje návrh přepracovat a schválit v novém volebním období.

1. **Není shoda nad hlavními principy změn.** To s sebou nese vysoké riziko řady úprav bezprostředně po schválení zákona (nestabilní systém) nebo zrušení celé finančně nákladné reorganizace v následujících letech.
2. **Návrh likviduje ochranu veřejných zájmů založenou na odborném posouzení,** které je doposud nezávislé na stavebním úřadu. Dopady projektů na životní prostředí budou posuzovány pouze v rámci stavebního úřadu, a to i v případě zvláště cenných území.
3. **Zásadní návrhy na úpravy územního plánování** byly předloženy na poslední chvíli, bez potřebného projednání se všemi relevantními aktéry a bez posouzení dopadů.
4. **Veřejnost i vlastníci nemovitostí budou mít omezené možnosti** argumentovat ve standardním řízení. Více sporů skončí u soudu.
5. **Lhůty pro povolování staveb zůstávají nevymahatelné.** Krajské stavební úřady, které budou rozhodovat o všech větších stavbách, mají pro rozhodování stanoveny pouze pořádkové lhůty bez nástrojů pro jejich vymožení.
6. **Rozsáhlá reorganizace veřejné správy,** s přesunem tisíců zaměstnanců, si vyžádá jednorázový výdaj v řádu miliard korun v období propadu příjmů veřejných rozpočtů. Rozhodování o stavbách bude paralyzováno až na 1,5 roku.
7. **Centralizace rozhodování posílí korupční potenciál** povolovacího řízení.

Sedm důvodů podrobněji

1. **Není shoda nad hlavními principy změn:** Zásadní spory o věcné řešení, které nebyly vyřešeny při přípravě věcného záměru, způsobily, že klíčoví aktéři mají k paragrafovanému návrhu zásadní výhrady. Proti návrhu se stavějí nejen samosprávy, ale zásadní námitky má i řada odborných asociací. Takto důležitý zákon, přinášející největší reformu veřejné správy od roku 2000, by neměl být schvalován bez elementární odborné shody a dohody s opozicí. Viz [přehled aktérů, kteří mají zásadní výhrady](#) a [krátký sestřih projevů panelistů ze semináře](#) konaného v Senátu 25. 2. 2021.
2. **Návrh likviduje ochranu veřejných zájmů:** Ochrana veřejných zájmů bude zásadně oslabena především tzv. integrací dotčených orgánů. Nejvyšší správní soud k tomu ve svých připomínkách uvedl: „jsou ovšem **odstraňovány významné institucionální a procesní záruky řádného zohlednění jednotlivých dotčených veřejných zájmů (...)**“

Tím ovšem dojde k podstatnému přesunu řešení skutkových i právních otázek do odvolacího řízení. (...) To bude mít za následek i nepředvídatelnost rozhodování správních soudů přezkoumávajících rozhodnutí stavebního úřadu v povolovacím řízení.“ Tzv. integrace znamená zejména oslabení ochrany přírody a životního prostředí, neboť závažné dopady projektu na ochranu vod, zemědělskou půdu či lesy bude ve většině případů posuzovat již jen stavební úřad. Proti tomu se postavilo mj. [101 akademiků](#) v otevřené výzvě či [Komise životního prostředí Akademie věd](#).

3. **Zásadní návrhy na úpravy územního plánování bez projednání:** Vládní návrh neobsahoval potřebné posílení samospráv v oblasti územního plánování. Byl to mj. důsledek pouze formálního vypořádání připomínek k věcnému záměru i paragrafovanému znění. Poslanecké návrhy, které zásadně mění postupy v územním plánování, zveřejněné jen několik týdnů před závěrečným hlasováním, nebyly projednány s odbornou veřejností (viz např. stanovisko [Asociace pro urbanismus a územní plánování](#)), ani neproběhlo standardní meziresortní připomínkové řízení. K dispozici není analýza dopadů (RIA). Změna, která se dotkne významným způsobem všech obcí v České republice, by měla projít standardní přípravou a pečlivou analýzou dopadů. **Reforma v oblasti územního plánování je přitom potřebná.** To však vyžaduje přípravu zaštitěnou resorty, nikoli ad hoc zpracovaný poslanecký návrh.
4. **Veřejnost i vlastníci nemovitostí budou mít omezené možnosti** účastnit se standardních řízení: Místo plnohodnotné účasti v územním plánování a povolování staveb se budou strany více obracet na soudy. Jako příklad uvedme zrušení námítky při projednávání územního plánu. Námítka umožňuje všem zúčastněným, tedy i zastupitelům, aby na některé připomínky bylo více vidět a musely se vypořádat pečlivě. Zastupitelé o nich hlasují odděleně, majitelé pozemků mají garanci, že se jejich názor neztratí v záplavě připomínek veřejnosti. Tento postup má však být podle návrhu vlády i komplexního návrhu M. Kolovratníka opuštěn.
5. **Lhůty pro povolování staveb zůstávají nevymahatelné:** Týká se to jak lhůt pro vyjádření správců či vlastníků inženýrských sítí, tak lhůt pro rozhodování stavebních úřadů. Ačkoli měl návrh učinit lhůty závazné, opravné prostředky v případě jejich nerespektování v návrhu chybí. Průtahy v povolování tak budou pokračovat.
6. **Rozsáhlá reorganizace veřejné správy způsobí paralýzu rozhodování:** Jednorázové výdaje na radikální změnu v organizaci veřejné správy jsou podle hodnocení RIA odhadovány na 1,4 mld. Kč. V této kalkulaci však nejsou zahrnuty náklady na digitalizaci, pronájem nových prostor a na odstupné vyplácené pracovníkům rušených stavebních úřadů a pracovníků dotčených orgánů. V současné době je v systému stavebních úřadů 5 849 úvazků (tab. č. 29 v RIA), po změně jich má být 7 216 (tab. č. 31 v RIA). [Dopadová studie zpracovaná Ministerstvem vnitra](#) vyčíslila min. vstupní jednorázové výdaje na 2,2 mld., maximální by mohly přesáhnout 30 mld. Kč. Je zřejmé, že miliardové výdaje budou probíhat v čase, kdy veřejné příjmy klesnou z důvodu hospodářské recese. Rozsáhlá reorganizace způsobí podle Ministerstva vnitra paralýzu rozhodování o stavbách v délce min jeden rok. Dopadová studie k tomu uvádí: „*Vyjmutím stavebních úřadů ze spojeného modelu by došlo k celkové paralyzaci systému na 12-18 měsíců. Velmi reálně tak hrozí propad v produkci, který v případě potvrzení pesimistického scénáře může dosahovat výše -204 miliard Kč (3,5 % HDP v ČR roku 2018).*“

7. **Centralizace rozhodování posílí korupční potenciál:** Odpovědnost za rychlé povolování staveb bude náležet Nejvyššímu stavebnímu úřadu a jeho předsedovi, kterého jmenuje a odvolává vláda. Odpovědnost za obhajobu veřejných zájmů bude rozpuštěna v týmu jeho úředníků. Dopadová studie Ministerstva vnitra k tomu uvádí: „*příliš silná koncentrace v rozhodování u jednoho orgánu, respektive, že nově již nebudou jednotlivé dotčené orgány vydávat závazná stanoviska, nýbrž pouhé vyjádření, které má být podkladem pro jedno rozhodnutí. Tato změna sice může na jednu stranu vést k urychlení celého procesu stavebního řízení, na druhou stranu tím, že bude veškerá rozhodovací pravomoc soustředěna k jednomu orgánu, se významně zvyšuje možnost vzniku korupčního prostředí. To je pak podpořeno také tím, že rozhodnutí jednotlivých úředníků mohou být mnohem jednodušeji ovlivnitelná ze strany společné nadřízené osoby (ředitele krajské pobočky), která bude např. rozhodovat o výši odměn pro dotčené zaměstnance.*“

Závěr

Návrh je potřeba přepracovat na základě analýz zadaných vládou a shody na hlavních pilířích reformy. S ohledem na rozsah úpravy a jeho věcnou složitost, považujeme možnost opravit návrh v rámci pozměňovacích návrhů v PSP za nereálný. Nejvyšší správní soud ve svých připomínkách uvedl: „*S ohledem na rozsah a povahu uvedených připomínek nedoporučujeme pokračování v přípravě předloženého návrhu v jeho stávající podobě. Má-li být návrh podkladem pro další přípravu nové právní úpravy stavebního práva, je nezbytné jeho přepracování ve smyslu uplatněných připomínek. S ohledem na krajně problematický proces jeho přípravy je žádoucí také poskytnutí odpovídajícího času a vytvoření reálných příležitostí k připomínkování upraveného návrhu ze strany odborné veřejnosti a dotčených skupin.*“

Zelený kruh

Zelený kruh je asociace, která sdružuje 88 významných ekologických nevládních organizací (mj. Greenpeace, Arnika, Hnutí Duha, Česká společnost ornitologická) působících v České republice. Asociace se věnuje monitorování zákonů a politik, koordinuje legislativní kampaně a poskytuje aktivní podporu při advokační činnosti zaměřené na zachování kvalitní ochrany životního prostředí a vysoké úrovně občanských práv v rozhodovacích procesech. Dlouhodobě se zabývá problematikou účasti veřejnosti na rozhodování o záměrech a projektech s dopadem na životní prostředí. Zelený kruh se také věnuje koordinaci výběru nevládních expertů a expertek do mezioborových pracovních skupin a poradních orgánů a komisí vlády. Koordinuje vznik společných připomínek, pozic a veřejných vyjádření ekologických organizací k významným událostem v ochraně životního prostředí.

Více informací naleznete na www.zelenykruh.cz/o-nas.

Kontakt: kancelar@zelenykruh.cz, tel.: 776 55 20 22

**Měníme společnost.
S odvahou.**

loeland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

| Nadace OSF

VÝSKUMNÝ
ÚSTAV
PRO ŽIVOTNÍ
PROSTŘEDÍ

SKALSKÝ
INSTITUT